

BÖLÜM 5

DİL, KİMLİK VE KÜLTÜR ETKİLEŞİMİ

Süleyman KASAP¹

Giriş

Birbiriyle iç içe geçmiş, yakından ilişkili kavramlar olarak Dil, Kimlik ve Kültür neredeyse tüm sosyal bilimlerin ortak çalışma alanı olmuştur. İsmimiz, ırkımız, memleketimiz ve ben olmamızı sağlayan daha birçok şey bizi biz yapan faktörlerdendir. Kimliği sembolize etmesi yönüyle dil konuşanın ait olduğu toplumun göstergesi ve dolayısıyla belli gruplara ayrılmasını sağlayan araçtır. Millet bilincinin yansıması olarak da kabul edilen dil çoğu durumda ulusal olarak tek bir ülkeye has olsa da bazı durumlarda birden çok ülkeye aidiyet sergiler. Üretimsel bir sistem olması yönüyle de kullanan birey ya da toplumdan izler taşır. Kullanış şeklimiz, ifade tarzımızla o dile yakınlık ya da yabancılığımızı sergileriz ki tam da sebeple kullandığımız yabancı dile yapısal olarak her ne kadar hâkim olursak olalım o dilin ait olduğu topraklarda ona yabancılığımızın anlaşılması hiç de zor olmaz. Asırlardır insanoğlunun elde ettiği en büyük başarılarından biri olarak kabul edilebilecek, yüklenen anlamlarla şeye değer kazandıran, karşılıklı anlam alışverişini mümkün kılan kültür ise biz denilen kimliğimizdir. Yeme-içme şeklimizden, oturup-kalkmamıza, hal ve hareketlerimizden olayları ele alış şeklimize kadar her şey kültürümüzü oluşturur ve “ben kimliği”den sıyrılıp “biz kimliği”ne bürünür. Değer atfedip sembolleştirdiğimiz her şey de dilimizde yerini alır ve böylece kültürümüz dolayısıyla kimliğimiz dilimizle kendini belli eder. Yok olmaktan korunan her dil ait olduğu kültürün, toplumun devamlılığını sağlar. Tüm bu özellikler düşünüldüğünde “Dil ve Kimlik” hem birey hem de toplum boyutunda taşıdıkları önem mahiyetiyle ayrı ayrı ele alınması gereken olgulardır. Bu nedenle kavramları öncelikle ayrı başlıklar altında ele alacağız:

Dil

Kültürün temel yapı taşlarından biri olan dil toplumların kimliğe bürünmelerinde önemli rol oynar. Saussure'e göre, dil yetisi insanın, diğer canlılardan farklı bir biçimde evreni algılama biçimini türdeşleri ile paylaşmasını sağlayan, nedensiz ve uzlaşmsal kurallar dizgesi olan dili yaratmasına izin vermiştir (Saussure, 2005,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kasap_hakan@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-8367-8789

lenen çok yönlü inanç, tutum ve değerlerden oluşur. Kim olduğumuz sorusuna verdiğimiz cevap içinde bulunduğumuz sosyal bağlama bağlıdır. Toplumdaki diğer bireylerle girdiğimiz ilişkiler, etkileşimlerimiz ile kazandığımız bu özellikler kimliğimizi oluşturur, bizi biz yapar. Ötekinin bakış açısıyla biz “kimliğimiz” dir. Karaduman’a göre de kimlik, bazı insanlarla nelerinizin ortak olduğuna ve sizi başkalarından neyin farklılaştırdığına ilişkin ait olma sorunudur. (Karaduman, 2010, s. 2886-2889). Kültür ise kimliğimizi biçimlendiren temel faktördür. Bireyin toplum içerisinde kazandığı değer yani kimliği sahip olduğu kültür bağlamında oluşur. Aynı kültürel kökene sahip bireylerin dil kullanımları birbirlerine karşı tutumları ve kimlikleri arasındaki ilişkiler hakkında izler taşır. Yaşamı boyunca yeni roller, yeni kimlikler dolayısıyla yeni diller edinebilen bu süreçleri bilinçli yaptığı ölçüde ben olarak var olur. İçinde olduğu sosyal bağlamı kimlik, kimliği de dil olarak yansıtır ve dilini koruduğu sürece kökenine, kimliğine sadık kalır. Kimlik, yüzeysel olarak kısaca kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların “kimsiniz, kimlerdensiniz?” sorusuna verdikleri cevaplardır (Güvenç, 1993, s. 3) ve dil, kültürün dolayısıyla kimliğin devamlılığını mümkün kılar.

KAYNAKLAR

1. Büyükkantarcioglu, N. (2006). *Toplumsal gerçeklik ve dil*, İstanbul: Multilingual.
2. Byram, M. (2006). *Languages and identities, languages of schooling: towards a framework for Europe*, Strasbourg 16-18 October 2006
3. Fishman, J. A. (ed.). *Handbook of language and ethnic identity*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
4. Gibson, K. English only Court cases involving the U.S. workplace: the myths of language use and the homogenization of bilingual workers, p. 1.)
5. Gümüşoğlu, T. (2011). “Bir Z Dili Olarak Code - Switching (CS) (Dil Değiştirme)”, Çeviribilimden kesitler: Turgay Kurultay’a bir armağan=EinKaleideskop der Translationswissenschaft: Festschriftfür Turgay Kurultay, İstanbul: Multilingual, s. 320 – 325
6. Güvenç, B. (1993). *Türk kimliği*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
7. Hall, S. “Introduction, “in Representation: cultural representations and signifying practices,” S. Hall, Ed. London: SAGE in association with The Open University, 1997, pp. 1-11.
8. Hall, S. (1997). The work of representation. s. hall (der.). representation: cultural representations and signifying practices içinde. Milton Keynes: Open University, 13 74.
9. Jan, Assman (2001). *Kültürel bellek eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik*, (çev. Ayşe Tekin), İstanbul: Ayrıntı Yay. s. 135
10. Karaduman, S. (2010). Modernizmden postmodernizme kimliğin yapısal dönüşümü, *Journal of Yasar University*, 17 (5), s.2886-2899
11. Kınacı, C. (2013). Sovyet Devri Kazak yazarlarından Sabit Mukanov’un Adaskandar adlı romanında Kazak kültürel kimliği, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 3, Eylül 2013, S. 79’dan Aktarma İle.

12. Osiatynski, W. & N. Chomsky (2014). "On Language and Culture, Noam Chomsky interviewed by Wiktor Osiatynski." (Röportaj). N.p.,n.d. Web. 4 Feb. 2014. <<http://www.chomsky.info/interviews/1984---.htm>>.
13. Saussure, F. (2005). *Genel Dilbilim Dersleri*, (Çev. Berke Vardar), İstanbul: Multilingual.
14. Vardar, B. (1998). *Dilbilimin temel kavram ve ilkeleri*. İstanbul: Multilingual.
15. Vardar, B. (1999). *XX. Yüzyıl dilbilimi: Kuramcılardan seçmeler*. İstanbul: Multilingual.